

Fargerike soppgeler

soppfargere.soppognyttevekster.no

Forum for soppfargere (FFS)

ble opprettet i 1992 for medlemmer i Norges sopp- og nyttevekstforbund som er interessert i farging med sopp og lav og har denne målsetningen:

- Inspirere hverandre
- Dele erfaringer
- Eksperimentere med sopp, lav og fiber

Soppfargerne samles både til nasjonale og internasjonale møter. Årlig avholdes FFS-treffet som er en viktig møteplass for fargerne, og annet hvert år arrangeres Det internasjonale soppfargersymposiet (IFFS) som samler soppfargere fra hele verden til workshops, foredrag og utstilling av soppfargede produkter.

Medlemsforeningene i NSNF holder kurs og demonstrasjoner i sopp- og lavfarging.

I medlemsbladet Sopp og nyttevekster og på soppfargere.soppognyttevekster.no vil du finne mer informasjon og artikler med tema sopp- og lavfarging.

Å være med i FFS er inkludert i medlemskapskontingenten til NSNF.

Veien til vakre farger

Soppfargerne har over mange tiår utviklet farging med sopp og lav til et eget håndverk. Vi bruker forskjellige teknikker for å få frem fargene vi ønsker og ikke minst gjøre fargene varige mot falming og utvasking. Dette er erfaringer vi gjerne vil dele.

Fremgangsmåten er todelt – beising av garn først og så farging. Til dette behøves en kjele i rustfritt stål eller emalje som er stor nok til at garnet som legges i kan flyte fritt i væsken.

Beising

Beising vil si at garnet legges i et bad med oppløste metallsalter som vil binde seg kjemisk til fiberen og derved øke fargestoffenes mulighet til å binde seg til fiberen. Fargene blir kraftigere og mer lysekte. Ved å bruke ulike beisemidler kan en få forskjellige farger fra samme sopp. For en del laver trenger en ikke å beise før farging, og noen laver må fermenteres for å oppnå ønsket farge.

Farging

Fargesoppen veies, knuses/hakkes opp. Mengde tørr fargesopp i forhold til garnvekten som skal farges, er ofte 1:1. Legg soppen i en kjele og hell på rikelig med vann, gjerne dagen før du skal farge. Kok opp og

la soppen koke en time. Sil soppmassen fra og hell fargebadet i en kjele.

Fuktet, beiset garn legges i fargebadet og varmes forsiktig opp til ca 80 grader. Pass temperaturen og rør i garnet med jevne mellomrom i en time. Garnet kan gjerne kjøles ned i fargebadet. Det skylles i lunkent vann og henges til tork. Fargebadet kan brukes flere ganger, men nyansene blir da svakere enn i det første badet.

Fermentering

Ønsket mengde lav knuses, legges i et glass med tettsluttet lokk. Laven tilsettes vann og salmiakk. Glasset står på et varmt sted i en til tre uker. Lavmassen må omrøres jevnlig. Ved farging tilsettes en porsjon av massen 2-3 l vann. Dette kokes en time, siles og garnet legges i fargebadet.

Fiber

Ull er proteinfiber som tar farge godt til seg og som finnes i mange forskjellige kvaliteter. Hvis ullfiberen behandles med forsiktighet og ikke over-opphetes eller utsettes for temperatursjokk, kan vi få mange flotte resultater. Silke er mer ømfintlig. Vegetabiliske fibre som lin og bomull fordrer en mer krevende beise- og fargeprosess.

Fire gode fargesopper

Rødskiveslørsopp

Cortinarius ominusus

Rødskiveslørsopp er en av flere hattopper med sterkt røde skiver. Den har lys brun, tørr hatt, 2,5 cm i diameter og vokser i hele landet, oftest i sandig furuskog. 50-100 g tørr sopp til 100 g ullgarn / 50 g silke gir spennende røde farger på alun- og tinnbeiset garn.

Foto: Margrethe Steenberg

Foto: Grete Hollerud

Fløyelspluggsopp

Tapinella atrotomentosa

Fløyelspluggsopp er en kraftig skivesopp med gulbrun hatt, 8-15 cm i diameter, og svartbrun fløyelsfiltet stilk. Den vokser på bartrestubber og er vanlig i Sør-Norge. Soppen gir vakre grønne farger på alun- tinn- og jernbeiset garn. 35-50 g tørr sopp til 100 g ullgarn/50 g silke.

Foto: Margrethe Steenberg

Foto: Gerd Kallak Hveding

Kanelkjuke

Hapalopilus rutilans

Kanelkjuke er en myk, liten 1-15 cm, lys brun, kanelfarget kjuke som vokser vanligst på løvtrær, bjørk, hassel og rogn. Vanlig i Østlandsområdet. Er en ettertraktet fargesopp da den gir fiolette farger på alun- og tinnbeiset garn. 15 g tørr sopp til 100 g ullgarn/50 g silke gir godt resultat.

Foto: Tirine Parmar

Foto: Inger Wegner

Gulrandkjuke

Phaeolus schweinitzii

Gulrandkjuke er en relativt stor sopp. Hatt 10-30 cm i diameter. Oversiden er fløyelsaktig filtet, brun i ulike nyanser og har gul kant som ses best på unge sopper. Vokser enkeltvis eller taklagt ved foten av furu og lerk. Vanlig i Østlandsområdet. Unge sopper inneholder mye av et gult fargestoff. 4-8 g tørr sopp gir skarp gulffarge til 100 g ullgarn/50 g silke. Farges det med eldre sopper trengs det mer sopp. Jernbeiset garn gir fine grønne nyanser.

Foto: Anna-Elise Tørkelsen

Foto: Hilde Sommer

Tre gode fargelaver

Blærelav

Lasallia pustulata

Blærelav vokser på stein og strandberg langs norskekysten. Den er opptil et par dm i diameter. Oversiden er gråbrun med karakteriske blærer. Undersiden er gråbrun til svart. Fruktlegermer er sjeldne, svarte og skålformete. Vanlig i Sør-Norge; spredt videre nordover til Finnmark. 50 g tørr blærelav fermenteres og gir sterk rød fiolett farge til 100 g garn.

Foto: Einar Tømndal

Foto: Anna-Elise Tørkelsen

Vanlig messinglav

Xanthoria parietina

Vanlig messinglav danner oransje til gule bladrossetter, ca 10 cm i diameter på løvtrær med rik bark, særlig osp, og på strandberg. Den har tallrike rødoransje fruktlegermer. Vanlig fra Viken til Finnmark, men mangler i fjellet. 100 g tørr vanlig messinglav fermenteres og gir blå farge til 100 g garn.

Foto: Anna-Elise Tørkelsen

Foto: Inger Walker

Islandslav

Cetraria islandica

Islandslav er en grønnbrun, opprett busklav som vokser på bakken, 8-10 cm høy. Den har brede lobber med hvite prikker på undersiden; rødlig ved basis. Den er vanlig og vokser i store kolonier i furuskog. Også kalt brødlav. 200 g tørr islandslav til 100 g garn gir en fin gul farge, som er lysekte.

Foto: Einar Tjøndal

Foto: Anna-Elise Torkelsen

Nyttige bøker for deg som ønsker å lære mer om soppfarging

Hege Dagestad og Kari Hestnes: Garnmagi med plantefarging. J.W. Cappelens Forlag

Hjördis Lundmark: Färga garn med svamp. Motagg Förlag

Anna-Elise Torkelsen: Vakre farger fra naturen – farging med sopp og lav. Kolofon Forlag A/S

Velkommen til soppfargernes eventyrlige verden!

Norges sopp- og nyttevekstforbund

Norges sopp- og nyttevekstforbund (NSNF) er en frivillig organisasjon med medlemmer og lokalforeninger over hele landet.

Forum for soppfargere (FFS) er vår største og eldste interessegruppe. Alle medlemmer i NSNF kan uten ekstra kostnader bli med i FFS.

Som medlem av NSNF får du tilsendt vårt medlemsblad, oppdaterte tilbud om våre kurs og turer og en rekke andre fordeler. Mer informasjon finner du på soppognyttevekster.no/medlemskap

Norges sopp- og nyttevekstforbund

soppognyttevekster.no

